

Hamis hősök kora

Az 1914-es szarajevói merénylet – röviden szólva – államalapító emberölés volt!

Az a század eleji merénylő, szerb gyilkos egy új állam, birodalom megalapítását készítette elő szörnyű tetteivel.

Az a terrorcselekmény néhány éven belül óriási zsákmányt hozott a délszlávok, különösen a szerbek számára, északabbra tolva a balkáni valóság új, birodalmi határait, a fejtelenséget, a szervezetlenséget, az elmaradottságot, a zűrzavart meghonosítva vidékünkön. Az a szenvedésözön, mely a nagyhatalmak gáztetteinek következtében térségünkre zúdult a XX. század elején, a '90-es évek tömegsírijain át, manapság teljesedik ki.

És nem véletlenül!

Hiszen a szabad rablás sokszínű változatai immár a győztesek három nemzedékének életvitelébe épültek be oly módon, hogy – lassan már száz éve! – a hadizsákmány elosztása számukra a munkát jelentheti.

Ahogy a fegyvertelen férfiak, öregek, gyerekek, asszonyok megkínzása, megbecstelenítése, megölése azonosulhat a bátor, hősiek, hazafias magatartással.

A Délvidék hosszú időn át, egészen 1918-ig, az együttélés működő térsége volt.

Magyarok, szerbek, németek, szláv érzelművé váló magyarok, magyar érzésű szerbek, bunyevácok, németek tették egészen élhetővé a lápok, mocsarak régi világát, a katonai szempontok, a kincstári érdekek, a határőrvidék lehetőségeivel élve, akár az új földesurak jobbágyaiként is.

A szegények magyarságát, a XIX. század utolsó harmadától a nemzetiségi területek megbízható kormánypártiságát, a cselédek, törpebirtokosok, kisbérllők, hivatalnokok, alkalmazottak, iparosok megbízhatóan működő világát forgatta föl, verte szét, szüntette meg a – magyarság érdekeit teljesen figyelmen kívül hagyó! – háború; a francia előnyomulás, az őszirózsás zűrzavar, a jelszavak lelkesítő ereje, a győztesek kedvében járó behódolás, a megszálló csapatok önkénye, a fölgyorsuló délszláv mohóság, a menekülők megkopasztása, vagyonuk elkótyavetyélése; a hatalomhoz jutottak gátlástalansága, az ajándékba kapott diadal. A magyar pénz lebélyegzése.

A békekonferencia oly hamis reménye...

Fegyverrel szerzett rész – mondták arra, amit puskalövés nélkül szereztek.

Kik a hősei a kétségbeesettségnek, megfélemlítettségnek? Az újságok fehér foltjainak, a magyar tisztviselők megszállott üldözésének?

Vannak-e hősei a vasútnak? Az igazi hírek, az igazi ellenállás hordozójának, az első hazaárulási per kiváltójának, a magyar vasutasok megkínzása idején, amikor a Délvidék még Magyarországhoz tartozik.

Kellenek-e hősök a megtorló intézkedések elviselőinek? A kenyértelenné váló értelmiségieknek? A néma ellenállás hirdetőinek? A jegyzői önkények túlkapásaiban, a meg-

szállók erősödő önbizalmában, a tehetetlen elkeseredés kitöréseiben, a magyar írnokok átmeneti fölhasználásában, a minden szerb kívánság parancsnak vételében...

Kellenek-e hősök a megalkuvás és behódolás szomorú példáival szemben? A választójoztól való durva megfosztás idején; a sérelmek kibeszélése, az optálási jog kiforgatása, a kiutasítások, a lojalitás állandó számonkérése idején. A magyar cégfeliratok bemázolása a névelemzés idején; a kisebbségek óceánon túlra való kivándorlásának megkönnyítése idején. A kémkedési perek, a kiutasítási játszmák, az osztályösszevonások idején. Kellenek-e hősök a szerb hazafias versekkel gyötört kisdíákoknak, az állandó nyelvvizsgákkal gyötört tanítóknak?

Micsoda erővel veti magát a balkáni fejtelenség a hadizsákmányra! Micsoda erővel támad a déli, török elnyomás alól csak látszólag fölszabadult elmaradottság!

„A belgrádi politikának egyik célja a centralizálás volt, és ez a centralizálási politika már Horvátországban is nagy elkeseredést keltett. Radics István, a horvát népnek a vezére, már elszakadásról beszélt, mert a belgrádi intézkedések komolyan veszélyeztették a horvát nép karakterét is. Még veszedelmesebb volt a helyzet a Délvidéken, amelyet a centralizáló törekvésekkel szerbiai nívóra akartak lenyomni. A német parlamenti képviselők körében nagy aggodalmat keltett a kuluknak nevezett adóformának a bevezetése, illetve kiterjesztése a Délvidékre. A kuluk szerbiai specialitás volt, a török időkből visszamaradt, robotmunkával teljesített adó, amelyet kiterjesztettek az egész ország területére, és a német képviselők attól féltek, hogy a kuluk újabb alkalom lesz a kisebbségi polgárok zaklatására” – írja Csuka János a *Délvidéki magyarság története* című könyvében. Továbbá: „...kiarták terjeszteni a Délvidékre a szerbiai 1865. évi törvényt is, amely a kisgazdák védelméről szólt. A múlt században (XIX. század – a szerző megj.) a primitív szerbiai viszonyok között ez a törvény megfelelt, mert a végrehajtás alól kivonta az öt holdig terjedő kisgazdaságot minden felszerelésével, és megtiltotta, hogy az ötholdas kisgazda kölcsönt vehessen fel, vagy földjéből bármit elidegenítsen. A törvényre a leginkább jellemző az a paragrafus, amely szerint nem lehet lefoglalni egy kisgazdánál »egy hosszú puskát, két pisztolyt és egy jatagánt«. A törvény kiterjesztése a Délvidékre teljesen tönkretette volna a kisgazdákat [...]. A magyar lapok hetekig gúnyosan írtak arról, hogy a hosszú puska és a jatagán meg a két pisztoly megmarad majd a délvidéki magyar gazdánál, de miután nem lesz hitele, nem bírja a gazdaságát fejleszteni. A gazdasági szerb pártok is elrémültek a jatagán sérthetlenségét biztosító törvénytől, és így a Délvidék megszabadult a szerbiai kisgazda-védelem áldásaitól.”

A fél évezredes török hódoltság alatt elszenvedett nemzeti sérelem ki nem elégített, ki nem töltött, elmaradt bosszúja zúdult, jobb híján, az újdonsült és leigázható nemzeti kisebbségekre.

Kellenek-e hősök az ügyesen kikényszerített szláv munkahelyteremtések idején? Amikor busásan megfizetett szerb tisztviselők hódolnak csillapíthatatlan politikálási szenvedélyüknek, amikor szinte tapinthatóvá válik a megtúrt magyar alkalmazottak bizonyítási kényszere, amikor már-már határtalanná tágul a megvesztegetések tere, amikor a besúgók lázas rendőri fantáziája a magyar trikolorot látja még egy színi előadás zöld gyertyatartójában is, a fehér gyertya piros lángjával kiegészülve; amikor a filmek felirata csak államnyelvű lehet.

Kellenek-e hősök az állandósuló politikai üzletelés és válság, a parlamenti vérengzés idején? Amikor egyik honatyja lövi le a másik honatyát; a parlamenti gyilkosságokat követő diktatúra idején, amikor a közigazgatást dél-szerbiai bandaharcokban edződött katonatisztek irányítják.

Kellenek-e hősök a *Beszéj államnyelven!* Aki nem beszéli az államnyelvet, ellensége az államnak! – feliratú táblák elszaporodása idején? A diktatúra bizalmi embereinek korlátlan hatalma idején? Amikor a magyar szó kiejtése az állás elvesztésével járhat. Amikor a magyar tanítókat tömegesen helyezik át Dél-Szerbiába. Amikor a diktatúrát dicsőítő küldöttségek utaznak Belgrádba.

Kik a hősök a politikai gyilkosságok, a szerb király megölésének idején? A házkutatások, a vizsgálati fogságok, a rendőri felügyelet, a zárt tárgyalások idején? Amikor csak szlávok vásárolhatnak ingatlant az 50 km-es mélységű határövezetben.

Kik a magyar föltámadás hősei 1941 tavaszán?

Megszállhatja-e a délvidéki magyarságot a magyar hadsereg?

Megszállható-e egy szétesett, nem létező ország?

Milyen magyar feltámadás az, mely határfolyóvá teszi Tiszánk déli szakaszát?

Milyen magyar feltámadás az, melyben a tábortűz, sortűz, torkolattűz, zárótűz megvilágította fagyott lóhús, jégcsap ízét mérhetetlen szenvedés veszi körül, az irdatlan hómezőkből kimeredő ismeretlen bajtársi kezek helytállásával, a felmorzsolts hadosztályok rettenetével...

Milyen magyar feltámadás az, melyben jobbára napszámosok, béresek, uradalmi cselédek és más földhözragadt nincstelenek védik – mert a jobb módúak akkor is fel voltak mentve! – a Don-kanyarnál a hazát?

Milyen magyar feltámadás az, melyben nemzeti tragédiánk teljesedik ki a felperzselt föld, az iszonyú tél poklában, a vérfürdők és fejadagok, a bűn elhatalmasodása idején...

A második világháború alatt az egykor egy országban élő délszlávok miért irtották, tizedelték egymást is annyira elképesztő kegyetlenséggel?

Ismerték már a háborús győzelem mámorát?

Rájöttek már arra, hogy a háborús győzelem emberöléssel jár? Hogy kedvükre szaporíthatják a tömegsírokat?

Kitapasztalták már a szabad rablás lehetőségeit?

Tudták már azt, hogy győztesként ismét élet és halál urai lehetnek? Hogy az etnikai tisztogatást ügyes politizálással felszabadító háborúnak, fasizmus elleni harcnak ismertethetik el a hatalmasokkal?

Tudták azt, hogy a világ megtévesztéséből, hogy a háborús győzelem által szerzett zsákmány elosztásából legalább egy nemzedék vígan megélhet? Ismerték netán előbbrol az elszaporodó önkéntesek (dobrovoljacok), harcosok államalapítói felsőbbrendűségét? És a kisebbségektől apró s még apróbb előnyökkel megvásárolható hallgatást?

Milyen nemzeti értéktudat alakulhatott ki ott, ahol a magyarságukért és bírósági ítélet nélkül kivégzett legközelebbi hozzátartozóikat sem sirathatták, temethették el az életben maradottak?

Kik a vérbosszú délvidéki hősei? Mit gondolhatnak a zászlóról ott, ahol csak azért haltak meg magyarok, mert nem akarták leködni piros-fehér-zöld zászlójukat? Miért dicsőülhetnek meg a hóhérok? Válhatnak néphőssé? Kik az elnémitottság, a megtévesztettség hősei? A verbális delictum, a szavakkal elkövethető bűncselekmények hősei?

Milyen nemzeti elkötelezettség, érzelmi azonosulás alakulhatott ki 1945 után vidékiünkön, a Délvidéken, ahol a magyarság hóhéraiból néphősök lettek, akik néphősökként, magas rangú politikai vezetőkként ügyelhetek arra, hogy az általuk kivégzettek utódaiból jó jugoszláv janicsárok legyenek.

Felelős magyar kormány még nem kért magyarázatot Jugoszlávia jogutódjától, Szerbiától, az 1944/45-ös magyarirtásra.

A délvidéki ártatlan magyar áldozatok hozzátartozóitól Szerbia elnöke sem kért még eddig bocsánatot.

Egymást kiegészítve

*Kik hadiszerencsájuk jóvoltából
győztesként többet kapnak, mint amennyi
megilletné őket, később egész
életükben új háborúkra fognak
készülni elbizakodottan;
mindenkivel bősieségüket
dicsértetve, mindent bazafiságuk
magasztalásának rendelve alá...
Gyerekeikkel tankokat, bombázó
repülőket, lángoló házakat,
harcoló gerillákat rajzoltatnak
majd! Számukra az egyenruha a jobb
megélhetést, a fegyverforgatás
a munkát fogja jelenteni. Mennyi
gyűlöletet nevelnek föl magukban!
Hogy ellátják majd azoknak baját,
akik galádul megtámadják őket!
Mert senki sem akar rájuk támadni,
ezért fognak ölni, egymásnak esni,
bátrak lenni a fegyvertelenekkel
szemben. Ők, kik legszenvedélyesebben
a testvériségről és egységről
tudtak, egymást kiegészítve, szólni.*

Felvetődhetnek-e a nemzet sorskérdései ott, ahol nemzetrészünk két nemzedéke úgy szocializálódott, hogy az önfelszámolásban elért eredményeiért kaphatta a legnagyobb elismerést leigazói részéről?

Felvetődhetnek-e a nemzet sorskérdései ott, ahol csak a nyelvi játszadozás, a szavak tördelése, csűrése-csavarása helyettesítheti az igazi történeteket, ahol az igazi történetek elmondása államellenes cselekedetnek számít.

Beszélhetünk-e a szellem embereinek tiszteltéről ott, ahol tekintélyes koponyák, írók és tudósok próbálják meg elhithetni magukkal és másokkal azt, hogy a különutas Jugoszláviának csak különutas magyarsága lehet.

Milyen kérdésekre kereshették a válaszokat azok a délvidéki magyar alkotók, akik úgy nyaltak talpat, hogy az forradalminak látsszék?

Az antisztálinista sztálinizmus, a forradalmasított délvidéki avantgárd talpnyalás miért válhatott keresett áruvá 1956 után a magyar nemzet kulturális piacán?

A magyar forradalmat eláruló, véres kezére a kultúra fehér kesztyűjét húzó jugoszláv hamisság hogyan és mivel téveszthette meg majd fél évszázadon át a világot?

A legújabb balkáni háborúkat, az ateisták területrelő vallásháborúit, a '90-es években, a hadiszákmány elapadása robbantotta ki. A Jugoszláv Néphadsereg kezdetben a szabad rablás nagybani kivitelezéséhez nyújtott nélkülözhetetlen logisztikai támogatást.

A szabad rablás országában

*Kifekszem a napra,
a nyár
hörgő lángszórói alá,
a földült házak,
otthonok
nyitottságával, melyekben
a felejtés rabol: lopja,
lopkodja össze légyrajos
felhőkben
kavargó arcát.
Eddig is
a szabad rablás
országában éldegéltem!
Háborús nyerészkedők és
háborús bűnösök között,
akik nem tudták, hogy tettük
nem ott végződik,
ahol azt
elkövették: ezért ölik
egymást ennyire elszántan,
ezért lövik, ágyúzzák most
saját szimbólumaikat.*

*Kifekszem a napra,
A nyár
hörgő lángszórói alá:
jelenlétemmel
védem meg
azt, ami vers is lehetne.
Éltető nedvem csakis a
vereség! Levért veséktől
súlyosak
felénk a mesék,
melyekben
gyilkosaikkal
szeretkeznek a túlélők*

*lapuló ivadékai.
Hazátlanná váló tömeg
bakteri fejetlenséggel,
huzatos fejjel
és szájjal
zihál, a felelősséget
egyáltalán nem vállalók
fölsőlegességével. A
győztesek nem írnak verset.*

*Kifekszem a napra,
a nyár
hörgő lángszórói alá:
talán az idén
éreztem
először igazi ízét
a meggynek, nyelvem szétlapult,
érdes földiepre után;
igazi
ízét, zamatát
túlértem
meggyünknek, melynek
magja véres kupacokban
emlékeztet temetetlen
halottaink dögtemetők
ágyékában világoló,
beomlott kutak
mélyéről
is visszhangosan sóhajtó
koponyabegyére. – Csontok
ropognak a lábujjhegyen
élők ténfergése alatt...*

*Kifekszem a napra,
a nyár
hörgő lángszórói alá,*

*mert háború van,
és akik
nem ismerik, azok irtják
egymást! Vadászgépek szállnak,
lékelik meg az égboltot,
mint ahogy
kés repeszt dinnyét.
Csalánként
éget a nyomor:
vizket, fölbolyagosodik
a szó feketepiaca,
a mosolytalanság. — Most itt,
ó, itt a legizgalmasabb
magyarnak lenni!
Ebben a
fölbévített gyűlöletben
a nyárba csimpaszkodni, mely
a sikolyt átvilágítva
tölti csőre égzengését.*

(1992)

És a fél évezredes török hódoltság alatt elszenvedett nemzeti sérelem elmaradt bosszúja lángolt föl 1995-ben, torkolt népirtásba Srebrenica környékén. Ahol – végül is! – jobbra török ivadékok ölték a muzulmánokat, az eltörökösödött, ám éppen ezért a szerbséghez genetikailag jobban, gyilkosaiknál sokkal több szállal kötődöket.

És milyenek mutathatta magát a kisebbségi sorsban élő délvidéki magyar művész, értelmiségi a katonai behívóparancsok szelektív alkalmazásának idején, a népirtás idején, amikor térségünkben az iszonyat új mértékegysége alakulhatott ki, mely a: *menekült/óra* volt.

Rabol, ismét rabol a balkáni magatartás Szerbiához tartozó része. Mostanában a 2011. szeptember 26-án, a belgrádi parlamentben elfogadott kárpótlási törvénnyel próbál meg rabolni, a kollektív bűnösség elvét újból életre keltve: akik 1941–1945 között a megszálló erők tagjai voltak, valamint leszármazottaik, nem jogosulnak kárpótlásra.

A magyar kormány nyomására, mivel a szóban forgó kárpótlási törvény magában hordozza a kollektív bűnösség fogalmát, a szerb törvényhozás 2011. december 5-én újabb, rehabilitációs törvényt fogad el – mely már eltekint a kollektív bűnösség elvétől – jellegzetes balkáni megoldást alkalmazva, mely két egymással felelő, egymást elhomályosító törvénnyel, önkényes értelmezéseket, bizonytalanságot, további időhúzást, bonyodalmakat gerjeszt.

A délvidéki magyarság megalázása 2011 őszén ismét megtörtént, ráadásul a kollektív bűnösséget tartalmazó kárpótlási törvényt azóta sem módosították, azóta sem vonták vissza!

Ki is a hazaáruló, a megszálló, a fasiszta?

Mit is szólna Szerbia ahhoz, ha a koszovói szerbeket megszállóknak nyilvánítanák, ha a koszovói szerbeknek megszálló hadseregnek kellene tartaniuk anyaországuk hadseregét?

Bizony a gyilkosból hőst, néphőst, élet és halál urát fabrikáló, aránytalanul nagy zsákmányhoz szokott, ám egyre kicsinyesebbé váló szemlélet még mindig azt hiszi, bárkit, akár egész népcsoportokat is lefasisztázhat, szabad rablásának zsákmányát megtartandó!

Hát ezért nincs – lassan száz éve már! – igazi együttélés vidékünkön. Mert más a leigázók és nagyon más a leigázottak létélménye. Erről az öngyilkosságok világlistán elfoglalt vezető helyünk is sejtet ezt-azt.

Csak sunyi egymás mellett élés van, a temérdek hőst termő, ám az igazi hősiességet lenéző, abból gúnyt űző korunkban.

A hamis hősök korában.

Az alantas ösztönök hőseinek korában.

Amikor az értelmiséginek, a művésznek tennie kell a dolgát, hiszen más lehetősége nincs!

A jó művészet pedig előbb-utóbb hatni fog, képes felrázni, megállítani, elgondolkodtatni a lassan engedelmes fogyasztóvá idomított embereket is.

TÁRI ISTVÁN (1953) Óbecsén élő költő, író, képzőművész. Eddig 14 verseket, prózákat tartalmazó könyve jelent meg.